

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

З МАТЕРІАЛАМИ V МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

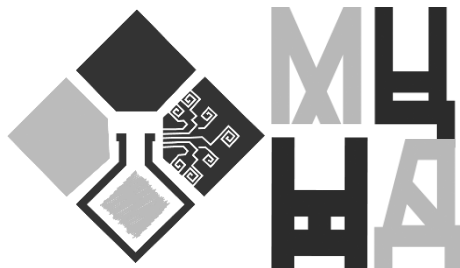
31 ТРАВНЯ 2024 РІК

М. ЧЕРКАСИ, УКРАЇНА

**«РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ДУМКИ ПОСТІНДУСТРІАЛЬНОГО
СУСПІЛЬСТВА: СУЧАСНИЙ ДИСКУРС»**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ
ПРАЦЬ З МАТЕРІАЛАМИ
V МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ДУМКИ ПОСТІНДУСТРІАЛЬНОГО СУСПІЛЬСТВА: СУЧАСНИЙ ДИСКУРС

| 31 травня 2024 рік
м. Черкаси, Україна

Вінниця, Україна
«UKRLOGOS Group»
2024

Організація, від імені якої випущено видання:

ГО «Міжнародний центр наукових досліджень»

Номер запису організації в Єдиному реєстрі громадських об'єднань: 1499141.

Голова оргкомітету: Сотник С.Г.

Верстка: Зрада С.І.

Дизайн: Бондаренко І.В.

Рекомендовано до видання Вченою Радою Інституту науково-технічної інтеграції та співпраці. Протокол № 38 від 30.05.2024 року.

Конференцію зареєстровано Державною науковою установою у сфері управління Міністерства освіти і науки «Український інститут науково-технічної експертизи та інформації» в базі даних науково-технічних заходів України на поточний рік та бюлетені «План проведення наукових, науково-технічних заходів в Україні» (**Посвідчення № 53 від 05.01.2024**).

Збірник наукових праць з матеріалами конференції видано офіційно суб'єктом видавничої справи зі **Свідоцтвом ДК № 7860 від 22.06.2023**.

Матеріали конференції знаходяться у відкритому доступі на умовах ліцензії Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License (CC BY-SA 4.0).

Розвиток наукової думки постіндустріального суспільства: сучасний дискурс: збірник наукових праць з матеріалами V Міжнародної наукової конференції, м. Черкаси, 31 травня, 2024 р. / Міжнародний центр наукових досліджень. — Вінниця: ТОВ «УКРЛОГОС Груп, 2024. — 306 с.

ISBN 978-617-8312-31-2

DOI 10.62731/mcnd-31.05.2024

Викладено матеріали учасників V Міжнародної наукової конференції «Розвиток наукової думки постіндустріального суспільства: сучасний дискурс», яка відбулася 31 травня 2024 року у місті Черкаси.

УДК 082:001

© Колектив учасників конференції, 2024

© ГО «Міжнародний центр наукових досліджень», 2024

ISBN 978-617-8312-31-2

© ТОВ «УКРЛОГОС Груп», 2024

СЕКЦІЯ І. ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ, МАКРО- ТА РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

ВИКЛИКИ ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ГРОМАД В УМОВАХ ВІЙНИ

Мацерук Артем Анатолійович

аспірант, здобувач PhD за спеціальністю 051 «Економіка»

Хмельницький національний університет, Україна

Війна росії проти України спричинила руйнівні наслідки, які сягають далеко за межі поля бою. Окрім прямої небезпеки для життя людей, війна також обумовила руйнівні наслідки для сталого розвитку громад (економічні втрати, руйнування інфраструктури, міграція, соціальні та психологічні проблеми, шкода для екології, загрози доступ до освіти, медичних послуг, продовольства та енергоресурсів тощо). З 24 лютого 2022 р. широкомасштабна агресія російської федерації проти України кардинально змінила умови та завдання органів державної влади та місцевого самоврядування. На рівні державних інституцій було відреаговано відповідними нормативно-правовими актами. Насамперед, Указом Президента України № 64 / 2022 було введено воєнний стан на всій території України [1]. Кабінет Міністрів України [2] прийняв низку нормативних актів, направлених на забезпечення функціонування національної економіки та життєдіяльність людей, зважаючи на реалії війни. Зокрема, з перших днів повномасштабного вторгнення росії на територію України було прийнято Постанови: «Про перелік товарів критичного імпорту»; «Деякі питання товарів критичного імпорту»; «Деякі питання здійснення митного контролю та митного оформлення товарів, зокрема транспортних засобів, в умовах воєнного стану»; «Деякі питання забезпечення провадження господарської діяльності в умовах воєнного стану». Верховна Рада України [3] також працює з урахуванням потреб військового часу, хоча й відзначаємо, що різні верстви населення по різному сприймають окремі аспекти нормативного врегулювання, проте, в цілому, українське суспільство консолідоване у боротьбі за свободу та відстоювання незалежності України. На рівні органів місцевого самоврядування постає необхідність в адаптивних стратегіях і дієвих підходах щодо ефективного реагування на виклики, забезпечення поточного функціонування громад, а також необхідності забезпечення відновлення та розвитку громад, забезпечення кращого майбутнього для всіх мешканців. Різні контексти впливу війни РФ проти України описано у наукових публікаціях. Зокрема, у публікації [4] описано роль України у системі світоцивілізаційних змін і інноваційного розвитку. Низка питань щодо функціонування енергетичної сфери України в умовах війни, загроз енергетичній безпеці під призмою війни знайшла відображення у публікації [5]. Виклики на ринку праці в умовах війни та повоєнні перспективи розвитку досліджено у публікації [6]. Важливість забезпечення продовольчої безпеки під призмою воєнних дій в Україні описано у публікації [7], а загрози екології – у публікації [8].

Війна формує негативний вплив на функціонування та розвиток громад,

створюючи численні виклики. В контексті викликів сталому розвитку громад виокремимо такі аспекти: **1)** економічні втрати. Війна призводить до значних економічних збитків, втрати виробничих потужностей, широкомасштабного руйнування інфраструктури та переривання послуг, зокрема в лікарнях, школах та на дорогах. Руйнування інфраструктури створює довгострокові проблеми для громад, ускладнюючи доступ до основних послуг. Масштаб руйнувань в Україні включає знищені підприємства, пошкоджену інфраструктуру, особливо на територіях активних бойових дій та територіях, наближених до зони активних бойових дій, що призвело скорочення виробництва, втрати робочих місць, зростання бідності, вимушеної міграції мільйонів людей. Війна росії проти України спричинила масштабні руйнування енергетичної інфраструктури, зокрема електростанцій, трансформаторних підстанцій та ліній електропередач. Цілеспрямовані атаки на енергетичні об'єкти призвели до значних пошкоджень, що ускладнює генерування енергії та доступ до енергетичних ресурсів. Втрата енергетичних потужностей є значним викликом для забезпечення функціонування галузей економіки та життєдіяльності людей, оскільки надійне енергопостачання є критично важливим для функціонування громад, забезпечення роботи підприємств, лікарень, закладів освіти тощо. Окрім того, варто зазначити про здійснення неправомірних дій із суб'єктами бізнесу, приватною власністю громадян України тощо на тимчасово захоплених територіях України. Окупаційні сили також маніпулюють платіжними системами, наприклад, направляючи до сплати громадянам рахунки за комунальні послуги на свої платіжні рахунки, що дестабілізує місцеві економіки; **2)** міграція та переселення. Війна призводить до масової вимушеної міграції та переселення населення, змінюючи демографічну структуру територіальних громад і створюючи нові виклики для сталого розвитку. Потік біженців і внутрішньо переміщених осіб перевантажує місцеву інфраструктуру, послуги та ресурси, що ускладнює забезпечення сталого розвитку громад. Приймаючі громади стикаються з економічним стресом, намагаючись задовольнити потреби переміщеного населення, зберігаючи при цьому власні засоби до існування. Це може призвести до посилення конкуренції за обмежені ресурси та збільшення соціальної напруги через культурні відмінності та диспропорції в ресурсах; **3)** соціальні та психологічні проблеми. Війна залишає глибокий слід на суспільстві, спричиняючи соціальні та психологічні проблеми, такі як стрес, травми та руйнування соціальних зв'язків, що призводить до довготривалих наслідків для громад, включаючи руйнування усталених соціальних мереж і систем підтримки. Знищення соціальних інститутів, таких як школи, лікарні та громадські центри, ще більше підриває суспільну структуру, перешкоджаючи ефективному функціонуванню громад. Вплив війни на психічне здоров'я включає підвищений рівень стресу, тривоги та розвиток посттравматичних синдромів, що погіршують психологічний стан населення. Подолання цих наслідків має важливе значення для сталого розвитку, вимагаючи необхідності розробки та реалізації комплексних програм підтримки для забезпечення соціальної згуртованості та психологічної допомоги; **4)** втрата доступу до освіти та медичних послуг. Війна призвела до руйнування шкіл, лікарень та інших ключових інфраструктурних об'єктів, що ставить під загрозу доступ громадян, особливо дітей, до якісної освіти та медичної допомоги. Зруйновані або пошкоджені заклади, часті повітряні тривоги та необхідність забезпечення безпекових заходів (перехід в укриття) порушують нормальне функціонування навчальних закладів, обмежуючи доступ до освіти та перешкоджаючи розвитку людського капіталу. Відсутність можливості отримати знання та навички позбавляє людей перспектив для особистого та професійного зростання, що суттєво впливає на сталий розвиток громад. Втрата людського

капіталу через руйнування та переміщення посилює труднощі відновлення та розвитку, ускладнюючи здатність громад до процвітання в довгостроковій перспективі; **5)** загроза продовольчій безпеці. Війна в Україні призвела до значних руйнувань сільськогосподарської інфраструктури, техніки, складів та інших важливих об'єктів АПК, включаючи замінування сільськогосподарських угідь. Пошкодження цих ресурсів значно ускладнює вирощування, збирання та зберігання врожаю, що суттєво знижує обсяги виробництва сільськогосподарської продукції. Воєнні дії спричинили збої у функціонуванні продовольчої системи, порушивши ланцюги постачання сільськогосподарської продукції та харчових продуктів. Це включає всі етапи від первинного виробництва до реалізації продукції споживачеві, що значно впливає на доступність та якість продовольства. Блокування портів та інші логістичні проблеми обмежують можливості України експортувати продукцію на зовнішні ринки, оскільки близько 60% сільськогосподарської продукції України експортувалося морем. Це негативно впливає не лише на економіку країни, але й на продовольчу безпеку країн, які залежать від українських поставок. Війна обумовила зменшення посівних площ та порушення агротехнологічного обробітку земель. Це призвело до зниження врожайності, що, в свою чергу, впливає на обсяги зборів зернових та їх експорт. Зменшення виробництва та експорту зернових продуктів викликало зростання цін на продовольство на світовому ринку. Це особливо важко для країн з низьким рівнем розвитку, які значною мірою залежать від імпорту; **6)** екологія. Війна несе жахливі наслідки для довкілля. Україна зіткнулася з низкою екологічних проблем, які потребують негайного вирішення та довгострокових стратегій відновлення. Забруднення повітря, ґрунту та води – це лише деякі з ключових викликів. Обстріли, руйнування промислових об'єктів, пожежі призводять до викидів шкідливих речовин в атмосферу, забруднення ґрунтів та водойм. Це негативно впливає на здоров'я людей, призводить до загибелі тварин і рослин, шкодить екосистемам та погіршує якість життя. Знищення екосистем – гостра проблема. Вирубка лісів, затоплення водно-болотних угідь, втрата місць проживання тварин і рослин – все це веде до порушення екологічної рівноваги та втрати біорізноманіття. Вплив на клімат також не можна недооцінювати. Викиди парникових газів, зміна ландшафтів посилюють парниковий ефект та сприяють глобальному потеплінню, що призводить до зміни погодних умов, екстремальних явищ та інших негативних наслідків. Це не лише локальна проблема, адже забруднення та зміни клімату не знають кордонів. Тому подолання екологічних наслідків війни потребує спільних зусиль не лише України, але й міжнародної спільноти.

Отже, війна РФ проти України запустила процес переосмислення концептуальних засад самої ідеї сталого розвитку. Війна ставить під загрозу сталий розвиток громад через економічні втрати, руйнування інфраструктури та масову міграцію населення, нищівні наслідки для навколишнього середовища.

Дослідники напрацьовують механізми, інструменти та технології повоєнного відновлення України. Зокрема, авторський колектив присвятив дослідження [9] механізмам повоєнного відновлення України та ролі світового співтовариства у цих процесах. Вже зараз очевидно, що війна матиме довгостроковий вплив на життя людей та потребує ефективних рішень щодо відновлення та розвитку громад, що буде предметом подальших досліджень.

Список використаних джерел:

1. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 24.02.2022 р. № 64 / 2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text>.

2. Урядовий портал. <https://www.kmu.gov.ua>.
3. Верховна Рада України. Офіційний веб портал парламенту України. URL: <https://www.rada.gov.ua>.
4. Dykha M., Dykha V. (2022). Ukraina w systemie przemian cywilizacyjnych świata i innowacyjnego rozwoju. Poland: Prace naukowe Wyższej Szkoły Zarządzania i Przedsiębiorczości z siedzibą w Wałbrzychu, T. 52 (2), pp. 149-162. URL: https://pracenaukowe.wwszip.pl/prace/PN_52.pdf.
5. Dykha M., Dykha V. (2023). Bezpieczeństwo energetyczne Ukrainy pod pryzmatem wojny. Poland: Prace naukowe Wyższej Szkoły Zarządzania i Przedsiębiorczości z siedzibą w Wałbrzychu, T. 53 (1), pp. 71-84. URL: https://pracenaukowe.wwszip.pl/prace/PN_53.pdf.
6. Диха М.В., Гордійчук В. (2023). Виклики на ринку праці в умовах війни та повоєнні перспективи розвитку. Управління розвитком економічного середовища в умовах глобальних трансформацій: матеріали Міжнар. наук.-практ. конференції (23-25 травня 2023 р.). Харків: УІПА. 2023. С. 14-19. URL: <https://elar.khmnu.edu.ua/handle/123456789/14205>.
7. Диха М.В. (2022). Продовольча безпека під призмою воєнних дій в Україні. Сталий розвиток аграрної сфери: інженерно-економічне забезпечення: матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. (25 травня 2022 р.). Бережани: ВП НУБіП України «Бережанський агротехнічний інститут». С. 55-57. URL: https://www.bati.nubip.edu.ua/Doc/Conference/Conf_2022-05-25/Bati_Work_25-05-2022.pdf.
8. Диха М. (2023). Екологічна безпека під призмою війни в Україні. Глобальні та національні тенденції у галузі наук про життя: збірник наукових праць за матеріалами Міжнар. наук.-практ. конференції (6 квітня 2023 р.). Ніжин: ВП НУБіП «Ніжинський агротехнічний інститут». С. 145-147. URL: <https://elar.khmnu.edu.ua/handle/123456789/13751>.
9. Kocherov, M., Dzhyhora, O., Dykha, M., Lukianova, V., & Polozova, V. (2023). Mechanisms of post-war economic recovery in Ukraine: The role of the international community. *Economic Affairs*, 68(2), 1311-1321. <https://doi.org/10.46852/0424-2513.2.2023.35>.

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

МАТЕРІАЛИ V МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

**«РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ДУМКИ
ПОСТІНДУСТРІАЛЬНОГО СУСПІЛЬСТВА:
СУЧАСНИЙ ДИСКУРС»**

31 травня 2024 року Черкаси, Україна

Українською та англійською мовами

*Всі матеріали пройшли оглядове рецензування
Організаційний комітет не завжди поділяє позицію авторів
За точність викладеного матеріалу відповідальність несуть автори*

Підписано до друку 31.05.2024. Формат 70×100/16.
Папір офсетний. Гарнітура Cambria. Цифровий друк.
Умовно-друк. арк. 24,86. Замовлення № 24/005. Тираж: 50 примірників.
Віддруковано з готового оригінал-макету.

Контактна інформація організаційного комітету:

ГО «Міжнародний центр наукових досліджень»
21037, Україна, м. Вінниця, вул. Зодчих, 40, офіс 103
Телефони: +38 098 1948380; +38 098 1526044
E-mail: info@mcnd.org.ua

Видавець: ТОВ «УКРЛОГОС Груп».
21037, Україна, м. Вінниця, вул. Зодчих, 18, офіс 81. E-mail: info@ukrlogos.in.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи: ДК № 7860 від 22.06.2023.